

Nepořádní lidé

Existuje mnoho způsobů, jak být nepořádný. Ale kromě výrazu *nepořádník* či expresivního *bordelář* nemáme příliš rozsáhlou terminologii, která by umožnila charakterizovat nepořádnost, neuspořádanost či chaotičnost u lidí. Pokusme se to tedy napravit. Chceme-li koneckonců obvinít někoho z toho, že je nepořádný, neměli bychom k tomu přistupovat chaoticky.

Typy nepořádných a pořádných lidí

Nepořádkový terorista: Snaží se u jiných vyvolat nefunkční nepořádek, aby z toho měl prospěch či osobní uspokojení. Příklady:

- Zaměstnanec, který plní určitý úkol vysoce chaotickým způsobem, aby mu již v budoucnu nebyl svěřen. Aktivnější variantou je vykazovat natolik zmatené chápání instrukcí, že je zadaný úkol odvolán.

- Francouzští zemědělci 19. století, kteří se snažili zabránit zavádění sklízecích strojů a dalších nových zemědělských mechanismů tak, že do nich házeli dřeváky, aby se stroje zasekly. Dřevák se francouzsky řekne *sabot* – a tito francouzští rolníci tak obohatili náš jazyk o slovo *sabotáž*.

- Právník, který vyhoví soudnímu příkazu, aby předal dokumentaci svého klienta, tím způsobem, že zamíchá stovky neoznačených krabic s dokumenty tak, aby se v nich nikdo nevyznal.

Pořádkový terorista: Snaží se u jiných vyvolat nefunkční pořádek, aby z toho měl prospěch či osobní uspokojení. Příklady:

- Úředník zdravotní pojišťovny, který zamítne jakýkoli požadavek na vyplacení pojistky, jenž v sebemenším ohledu nevyhoví složitým a zmatečným administrativním pravidlům.

- Policista, který udělí pokutu motoristovi, jenž na zcela prázdné silnici nedal znamení o změně směru jízdy při přejíždění z pruhu do pruhu.

- Vedoucí oddělení, který kárá své podřízené za to, že se vypořádali s určitými úkoly, jež nespádají mezi formální kompetence oddělení, ačkoli tím firmě pomohli.

- Rodič, který nutí dítě, aby před odchodem ze svého pokoje vždycky odložilo veškeré své hračky.

Tvůrce obranného nepořádku: Vytváří nepořádek, jenž je pro ostatní nepochopitelný, aby si tak udržel vliv. Příklady:

- Sekretářka, která vymyslí natolik svérázný systém zakládání písemností nebo sjednávání schůzek, že nikdo jiný nedokáže nic nalézt ani naplánovat.

- Poradce, který pro město New York vymyslel nepochopitelný soubor pravidel regulujících podobu stínů, jež budou navrhované budovy vrhat na jiné plánované budovy. Pravidla jsou tak složitá, že k rozhodnutí, zda je ta či ona projektovaná budova splňuje, je nutné povolat a zaplatit téhož poradce.

Předstřatel pořádku: Vytváří zdánlivý pořádek, jímž zakrývá nepořádek. Příklady:

- Projektant, který k přijímání návštěv užívá spoře zařízeného bytu, jenž je ustavičně jako ze škatulky, a sám přitom žije ve vedlejším bytě, kde vládne nepořádek.

- Manželský pár, který z většiny svých pokojů odstranil veškerý nepořádek či zbytečné věci a vytvořil z nich ohromné, chaotické hromady ve zbývajících místnostech, jež jsou právě k tomuto účelu vyhrazeny.

- Duševně pracující člověk, který si všechny své schůzky pečlivě zaznamenává do svého elektronického diáře, ale záznamy v něm zcela ignoruje.

- Moderátor televizních zpráv, který má na sobě sako a kravatu, přičemž moderátorský stůl zakrývá jeho džíny a tenisky.

Předstíratel nepořádku: Vytváří zdánlivý nepořádek, jímž zakrývá pořádek. Příklady:

- Teenager, který tráví dvacet minut před zrcadlem, aby dosáhl neformálního a neupraveného vzhledu.

- Vedoucí pracovník, který schválně otálí, aby se mohl chvatně a se zpožděním objeovat na poradách.

- Vedoucí obchodu, který z regálů a úhledných hromad vyjímá zboží, aby je nato bez ladu a skladu naházet do velkých nádob, a vytvořil tak dojem výprodeje či výhodné koupě.

Zvrácený milovník nepořádku: Má radost z nepořádku pro nepořádek. Příklady:

- Studentka, která záměrně nechává ve svém pokoji na koleji nepořádek v podobě špinavého oblečení, zkaženého jídla a ještě horších věcí, a to zčásti proto, že se v takovém pokoji cítí příjemněji, než kdyby šlo o pokoj uklizený.

- Manažer, jenž věří tomu, že ohromný nepořádek v jeho kanceláři, který narušuje fungování firmy, potvrzuje, jak je zaneprázdněný a důležitý.

- Vedoucí, která soustavně a bez omluvy zapomíná na porady, na nichž je její přítomnost potřeba, anebo je ignoruje.

Zvrácený milovník pořádku: Má radost z pořádku pro pořádek. Příklady:

- Řemeslník, který odloží každý nástroj do příslušné přihrádky v kufříku či brašně hned v okamžiku, kdy jej přestane používat, i když jej může každou chvíli znovu potřebovat.

- Otec, který trvá na tom, aby se večere servírovala večer co večer ve stejnou dobu, i když jednotliví členové rodiny přicházejí domů pokaždé jindy.

- Vedoucí pracovník, který trvá na tom, aby se žádosti o dovolenou předkládaly tři měsíce dopředu.

Pořádkumilovný váhavec: Vyhýbá se skutečným úkolům tím, že věci donekonečna rovná a přeorganizovává. Příklady:

- Profesor, který celý den stráví přeorganizováváním adresářů ve svém počítači.
- Hospodyňka, která má velkou abecedně uspořádanou sbírku kořenek, které po každém použití urovnává a doplňuje kořením.
- Vedoucí oddělení či odboru, který pořád zdokonaluje seznam úkolů, aniž by některý z nich skutečně vykonal.
- Matka, která věnuje více času rovnání a třídění hraček než hraní si se svými dětmi.

Badatel v oblasti nepořádku: Objevuje překvapivé možnosti, jak mohou být různé typy nepořádku nečekaným způsobem funkční.

- Vědecký pracovník, který přiděluje vysokoškolským studentům projekty tak, že je nechá hrabat se v nepořádku na svém stole, aby zjistil, co koho zaujme.
- Manažer, který plánuje porady tak, aby spolu časově kolidovaly. Účastníci obou porad se tak potkají a mohou si užitečným způsobem vyměňovat nápady a spolupracovat.
- Kuchař, který okolo sebe chaoticky rozmístí různé přísady, což jej vede k tomu, aby zkoušel různé nečekané kombinace.

Pořádkumilovný puntičkář: Uspokojuje ho, když vám může ukázat, že jeho pořádek je na vyšší úrovni než váš. Příklady:

- Soused, který, ač nevyzván, vám doporučuje svého zahradního architekta.
- Kolega, který na schůzi, když šéf hovoří o lhůtách pro splnění jednotlivých úkolů, okázalým způsobem vytáhne svůj elektronický diář a začne si do něj ostentativně zapisovat.
- Martha Stewartová (jedna z nejvlivnějších a nejzámožnějších Američanek, kterou proslavily její knihy, články a televizní pořady věnované vedení domácnosti; pozn. překl.) – i když po pobytu ve vězení (kvůli machinacím s akcemi) již ne v takové míře.

Pořádkový hrdina: Svě většinou náhodné úspěchy chybně připisuje svému systému pořádku. Příklady:

- Starosta, který tvrdí, že místní pokles zločinnosti je důsledkem jeho programu boje proti kriminalitě, i když tento pokles je ve skutečnosti jen odrazem poklesu celostátního.

- Správce investičního fondu, který láká na dobré výsledky fondu v uplynulých několika měsících, kdy ovšem ceny akcií obecně stoupaly.

- Generální ředitel, který připisuje mírný nárůst prodeje, zaznamenaný v poslední době, své nové dlouhodobé strategii.

- Trenér dostihových koní, který přikládá dosažené významné vítězství svému novému tréninkovému režimu a závodní strategii.

Oběť nepořádku: Neúspěch svých plánů mylně připisuje neuspořádanosti vnějších událostí. Příklady:

- Starosta, který tvrdí, že dvouletý růst místní kriminality, který předčil i celostátní průměr, je důsledkem recese národního hospodářství.

- Správce investičního fondu, který trvá na tom, že zhroucení fondu mělo své kořeny ve změně daňových zákonů a ne v katastrofálních investicích učiněných na základě jeho chybného odhadu dlouhodobého vývoje trhů.

- Generální ředitel, který připisuje pokles ročního obrátu nepříznivému počasí.

- Trenér dostihových koní, který ze tří po sobě jdoucích neúspěchů viní blátivou závodní dráhu.

Fanatický příznivec pořádku: Prohlašuje, že jeho schémata a systémy v oblasti pořádku jsou lepší než vaše. Příklady:

- Uživatel počítače Apple Macintosh, který tvrdí, že se systémem Windows se hůře pracuje.

- Středoškolský učitel, který nutí studenty, aby si koupili konkrétní slovník.

- Poradce firemního vedení, který doporučuje zrušit určitou manažerskou úroveň, aby se tak zlepšila výkonnost firmy.

Spasitel v oblasti pořádku: Nabízí, že vám prozradí tajemství, jak dosáhnout dokonalého pořádku, což je ve skutečnosti utopie.

- Každý, kdo vám říká, že vnese do vašeho života řád, naučí vás vysoce efektivním návykům, poradí, jak bez starostí zvládnout více za méně času, zbaví vás fyzického nepořádku, zjednoduší váš život, zajistí ustavičné zlepšování všech procesů, přeorganizuje vaši organizaci či poskytne recept na úspěch.

JAK MOHOU BÝT LIDÉ NEPOŘÁDNÍ ČI POSTRÁDAT ŘÁD

Kolektivně nepořádní

Někdy skupina individuálních nepořádků nakonec vytvoří nepořádek velkých rozměrů, například znečištění vycházející z jednotlivých automobilů, šepot většího počtu jednotlivců v soudní síni či nepořádek v obývacím pokoji, k němuž svým dílem přispěl každý ze členů rodiny. Kolektivní nepořádek může vznikat i rafinovaněji. Jednotlivé dílčí nepořádky totiž nemusí být vůbec patrné, například tehdy, když informace, které má společnost o svých klientech, jsou rozptýleny mezi jednotlivé zaměstnance. Každý zaměstnanec tak klidně může mít v naprostém pořádku informace o několika klientech, ale společnost přesto nemá přehled o všech klientech, anebo může mít dokonce problém zjistit, který ze zaměstnanců má informace týkající se konkrétního klienta.

Náležitě nepořádní

Je těžké tvrdit, že v oblasti jaderných elektráren, daňových záznamů či parkovišť by měl vládnout nepořádek a chaos. Existují však mnohé aspekty našeho života, kde sice mnohdy udržujeme pořádek a řád, ale kde bývá alespoň mírný nepořádek, neuspořádanost či chaos lepší, například dovolená, přátelství, výtvarné umění, mapy, vzpomínky, domácí mazlíčci, rozvod, sport, dezerty, rande, hry, výpovědi z pracovního poměru, četba, sex, boj, výchova dětí a smrt.

Nepořádní, leč na první pohled pořádní

Některým lidem je prostě jedno, jak nepořádní či chaotičtí se zdají být ostatním. Ale těm, kterým to jedno není, stačí mnohdy jen chvilka času, aby vypadali jako pořádkumilovní či systematictí, i když taková ve skutečnosti nejsou. Špindíra s hezky učesanými vlasy může vypadat upraveněji než jeho kolega, který si až přehnaně potrpí na hygienu, ale má rozčuchané vlasy. Hromady papírů se zase dají rychle rozdělit do úhledných kupiček a ty se poté neroztřídění nastrkají do šuplíků. Šaty se dají bez ladu a skladu nacpat do skříní a skříněk a porady naplánovat tak, aby se odehrávaly ve vaší kanceláři, a vy tak na ně nikdy nepřijdete pozdě. Auto, které mělo již dávno podstoupit technickou kontrolu a výměnu oleje, lze protáhnout myčkou. Zaměstnanec může mít přesně znějící titul „zástupce vedoucího pro vztahy se zákazníky“, i když nakonec v konkrétní den dělá právě to, co se mu dělat chce.

Nepořádní kvůli určitému slabému článku

Lidé mohou s velkým úsilím vytvořit pečlivě uspořádaný systém a vzápětí zjistit, že se zhroutil a je naprosto nefunkční. A to proto, že byl vysoce závislý na jednom jediném prvku, jenž byl zranitelný či snadno narušitelný. Příklady: elektronický diář, který upadne na zem, nákupní seznam zapomenutý doma, sekretářka, jež má chřipku, krizové centrum, kterému nefunguje telefonní spojení.

Nedbalostně nepořádní versus systémově nepořádní

Když je člověk nedbalostně nepořádný, nedrží se zavedeného systému pořádku. Když je člověk systémově nepořádný, žádný takový systém nemá anebo má systém špatný. Příklady nedbalostního nepořádku: šaty rozházené po ložnici, pozdní příchod na poradu, která začíná v 9.00, auto, které se připlेतete do cesty jinému autu. Příklady systémového nepořádku: hromady cédéček nechávané na podlaze, protože na ně člověk nemá zásobníky či police; nemožnost sehnat lidi, které potřebujete svolat na neplánovanou poradu; srážka s jiným autem na parkovišti, kde nejsou vyznačeny jízdní pruhy.

Přechodně nepořádní

Dokonce i lidé, kteří jsou za normálních okolností pořádkumilovní a systematictí, dokážou dospět k rozumnému závěru, že v některých chvílích musí pořádek uvolnit místo důležitějším úkolům. Na omezený čas se tak dostává k moci nepořádek. Příkladem může být velký nepořádek v kanceláři, který trvá dva týdny, jež jsou zapotřebí na vypracování důležité zprávy. Anebo fotbalový tým, který vynechá strategickou poradou, neboť mu dochází čas. Anebo zbrojář, jenž přestane přísně evidovat výdej munice, když jeho jednotka čelí náhlé nepřátelské ofenzivě.

Provokativně nepořádní

Někdy lidé vytvářejí nebo tolerují nepořádek ze zvědavosti, hravosti nebo z touhy experimentovat. To je případ jistého profesora Akademie amerického vojenského námořnictva, který si občas nechával potraviny podléhající zkáze celé roky, aby mohl sledovat, co se s nimi bude dít. Anebo ředitel školy, jenž dovolil studentům, aby určité zdi, chodníky či památníky vyzdobili svými graffiti. Anebo manažer vysoce prestižní firmy, který se občas objeví ve své kanceláři v tričku a bermudách.

Kontextově nepořádní

V určitých situacích očekáváme, že budou lidé nepořádní, v jiných předpokládáme pořádek. Kdybychom se s nepořádkem setkali v ateliéru výtvarníka, ani bychom nehnuli brvou, ale tatáž míra nepořádku v kanceláři generálního ředitele velké společnosti by nás šokovala. Jako by disciplína neměla své místo ve výtvarném umění a kreativita v podnikání. Někteří lidé však dokážou tato nepsaná pravidla kontextového nepořádku měnit, například výtvarník, který vytváří svá díla prostřednictvím matematických rovnic, anebo kouzelně výstřední generální ředitel, jenž se chová jako obyčejný člověk, a sluší mu proto i zástěra, když se rozhodne vydat do přední linie a spolu se svými zaměstnanci vydávat jídlo v závodní jídelně.

Přirozeně chaotičtí

Pod vlivem velkých společností a vládních agentur, které požadovaly propracovanější způsob hodnocení uchazečů o zaměstnání,

přišli odborníci s osobnostními testy, jež se mezi jiným snaží hodnotit, jak chaotický či naopak systematický určitý kandidát od přírody je. Letitý test Myersové a Briggsové dělí lidi na „usuzovatele“, kteří „plánují“ a jsou „systematičtí“, a na vnímatele, kteří jsou „flexibilní“ a „spontánní“. Existují však dobré důvody k tomu, abychom byli v tomto směru skeptičtí. Odhlédneme-li od otázky, je-li možné prou skupinu lidí přimět k tomu, aby v plánovitosti a systematickosti polevili, skutečností zůstává, že test není tak přesný, jak se někteří lidé domnívají. U lidí, kteří se ho zúčastnili dvakrát, byla více než padesátiprocentní pravděpodobnost, že podruhé dosáhnou jiného hodnocení.

Existenciálně chaotičtí

Zdá se, že někteří lidé mají nutkání učinit z nepořádku nedílnou součást svého života. Jde o lidi, kteří ustavičně mění práci, stěhují se z města do města či mnohokrát změní životní partnery či jiné důležité osoby ve svém životě. Patří sem samozřejmě též nenapravitelní recidivisté. A většina z nás zná lidi, kteří v životě klopýtají od jedné drobné životní krize k další a konec těchto svízelů je v nedohlednu. Může jít buď o pozoruhodné smolaře, anebo o lidi, kterým dělá nestabilita dobře.

Geneticky smíšení

Při posledním sčítání lidu v USA se více než sedm milionů lidí označilo za lidi multirasového původu. A nejen to. Poměrně velké množství z nich – zhruba 40 % – tvořili lidé mladší 18 let, z čehož plyne, že počet těchto lidí celkově stoupá. Pomineme-li skutečnost, že smíšení genů vede v rostlinné a živočišné říši ke vzniku jedinců, kteří mají větší šanci na přežití, může smíšení lidských genetických linií postupně výraznou měrou přispět ke zmírnění sociálního napětí a konfliktů, které mnohdy jdou ruku v ruce právě s dělením lidí podle ras a příslušnosti ke kulturám. V některých zemích, jež mají vyhraněnější představy o tom, s jakými partnery je třeba plodit potomstvo, bude tento proces pochopitelně pomalejší. Příkladem může být Irák, kde se zhruba polovina sňatků odehrává mezi lidmi, kteří si jsou navzájem prvými nebo druhými bratřenci a sestřenicemi.

NĚKTERÉ BĚŽNÉ STRATEGIE UŽÍVANÉ PROTI NEPOŘÁDKU A CHAOSU

Mnozí lidé říkají, že nemají čas dát své věci do pořádku, i když ve skutečnosti ustavičně používají některých užitečných organizačních strategií, které umožňují mít věci v dostatečné míře pod kontrolou. Zde jsou některé z efektivních postupů, jejichž prostřednictvím se lidé často vypořádávají s nepořádkem a chaosem, aniž by si přitom uvědomovali, jak účinné a funkční tyto postupy jsou:

Mininepořádek

Tolerování omezené a jasně vymezené míry nepořádku ve větším prostoru může být snazší než udržování vysoké míry pořádku v celém prostoru. Někteří lidé si vyhradí jednu část kuchyňské linky, jednu skříňku v ložnici, několik poliček v pracovně nebo šuplíků v kanceláři, které jim slouží jako skrýš na nepořádek a zbavují je tlaku plynoucího z nutnosti udržovat pořádek v celé místnosti. Podobně mohou dveře lednice či nástěnka zbavit kuchyň nepořádku v podobě došlé pošty, dětských kreseb a dalších písemností.

Od úplňku do úplňku

Nepořádek se vyznačuje pravidelnými cykly, během nichž určitou dobu narůstá, aby byl vzápětí alespoň částečně zlikvidován, přičemž délku těchto cyklů je možné dopředu odhadnout. Nepořádek můžeme například tolerovat během týdne, zatímco o víkendu, kdy máme více volného času, se s ním můžeme vypořádat. Anebo ho můžeme tolerovat během školního roku a vypořádat se s ním o prázdninách. Anebo ho můžeme vždycky nějaký čas ignorovat a zabývat se jím až tehdy, když nám to dovolí momentální pracovní vytížení, rodičovské povinnosti, anebo když na to máme náladu.

Efektivní věž

Skoro všechno vypadá úhledně, když je to na hromadě. A v hromadě ani nemusejí být věci nějak srovnané, ani není nutné, aby podobné věci byly u sebe. Přitažlivost zemská může fungovat jako úžasné účinné lepidlo: z časopisů, cédéček, knížek, fotografií, hra-

cích karet, úctenek i ze sáčku pistáciových oříšků, jež bývají rozházené po konferenčním stolku, lze udělat úhlednou, stabilní a nepříliš rušivou hromadu. Míru úhlednosti lze zvýšit tak, že si opatříme přepravku či nádobu, v níž budeme hromadu vytvářet. Nepořádek tedy náležitě zformujeme místo toho, abychom s ním bojovali.

Archeolog

Velké hromady věcí, jež jsou bez ladu a skladu nacpané do zásuvek, kartoték, skřínek anebo se skrývají na půdě, pod postelí, pod stolem, nebo dokonce za gaučem, nemusejí být nefunkční, pokud důležitější věci zůstávají dostupné navrchu nebo ve vnější vrstvě. Obvykle se tak děje samovolně, neboť často vyjímání věci nevydrží dlouho zahrabané v hlubinách, zatímco zřídka kdy užívané předměty se naopak do hlubin propadají a po letech je tam můžeme ke svému překvapení či radosti objevit. Nepořádek lze ukrýt i do prostor, které za normálních okolností nepovažujeme za prostory úložné, jako jsou místa za či pod nábytkem, nebo za pračkou, sušičkou a dalšími těžkými elektrospotřebiči.

Pravidelná údržba

Někteří lidé mají sklon zacházet s hromadami či kupami, které se postupem času vytvořily, či s rozptýlenými předměty jako s jaderným odpadem – tedy jako s čímsi, co v určité chvíli vyžaduje masivní a nákladnou likvidaci, ale s čím se do té doby není třeba zabývat. Jiní však volí rozumnější přístup a často provádějí menší a rychlé zásahy, aby tak nepořádek udržovali pod kontrolou a ve funkčním stavu. K těmto zásahům patří prohledávání hromad s cílem zjistit, není-li v nich zahrabáno něco důležitého, likvidace jedné či dvou nejhlubších vrstev za účelem uvolnění prostoru pro vrstvu novou, nebo natlačení nepořádku v určité místnosti do menšího prostoru, aby se tak opětovně zvětšila využitelná plocha místnosti.

Vyhlášení stavu ohrožení

Hrozící krizovou situaci v oblasti nepořádku je možné bezpečně zažehnat prostřednictvím krátkodobé energické a intenzivní úklidové a organizační aktivity, která se zaměřuje na nejkritičtější prvky

nepořádku. Informace o nečekané návštěvě, jež se má zanedlouho objevit, může odstartovat horečnou a vysoce efektivní úklidovou činnost, během níž se rozházené oblečení přemístí z podlahy do skříňky, týden staré noviny do nádoby na starý papír a nádobí do dřezu. Byt se tak ocitne ve stavu, kdy jej můžeme návštěvě ukázat, třebaže jsme jej celé týdny relativně zanedbávali. Tato metoda funguje i u kancelářů.

Nepořádek viditelný z družice

Ve Spojených státech je k pronajmutí celkem 150 milionů čtverečních metrů skladovacích prostor. Peníze, které ušetříme tím, že si nenajmeme profesionálního manažera pořádku, nám umožní si takové prostory pronajímat celá léta.

PARTNERSKÉ NESHODY KVŮLI NEPOŘÁDKU

Skoro každý z nás může posloužit příhodou, která se točí kolem problémů plynoucích z toho, že některý z našich nejbližších má odlišné návyky či představy, pokud jde o pořádek či nepořádek. (Totéž platí rovněž o obchodních partnerech.) Samotný nepořádek není patrně hlavní potíží. Problémy, které nás v tomto směru trápí, vycházejí spíše s rozličných pohledů na pořádek či nepořádek v domácnosti. Napětí nepramení jen ze soužití pořádkumilovného člověka s člověkem nepořádným. I malé rozdíly v celkové toleranci nepořádku anebo jen v toleranci určitých druhů nepořádku mohou a zjevně často vedou ke stresu a zášti. Citáty z průzkumů prováděných v souvislosti s přípravou této knihy a z různých rozhovorů to jen dokládají:

- „Tolik se snažím zbavit hromad, které můj manžel po bytě vytváří, že jsem jednou vyhodila šek na dost vysokou částku. Žijeme v bytovém domě a museli jsme prohledat ohromný kontejner s pytli na odpad, v něm najít pytel s naším odpadem a v tom pytli ten šek.“
- „Jednou jsem nechtěně vyslechl telefonát svého kolegy s jeho manželkou. Nadával jí kvůli tomu, že mu do sendviče naskládala jednotlivé potraviny v nesprávném pořadí.“

- „Požádal jsem manželku, aby zlikvidovala ty hromady, co máme po bytě. Myslel jsem si, že to prostě všechno vyhodí. Když jsem ale přišel domů, zjistil jsem, že je začala přebírat a za celý den prošla jen půl hromady.“

- „Je tak důsledný a pečlivý, že když konečně uklidí nějaký pokoj, mohl by se používat jako operační sál. Zbytek domu ale potom vypadá, jako kdyby v něm vybuchla bomba.“

- „Dřív jsem na ni křičel, že po sobě nechává drobký, když dělá toasty. Teď dělám toasty já a ona na mě křičí kvůli tomu, že po sobě nechávám drobký.“

- „Přerovávám po něm nádoby v myčce.“

- „Můj manžel nesnáší, když není ustlaná postel, a já nesnáším, když se hned neumyje špinavé nádoby.“

- „Ustavíčně uklízím. Kdybych neuklízela, manžel by na nějakou z neuklizených věcí šlápl a poranil by se.“

Do jaké míry se stres z nepořádku podepisuje na manželských či partnerských vztazích? Běžná literatura věnující se rozvodům a partnerským vztahům zahrnuje nepořádek a pořádek do širší kategorie „spory kvůli domácím pracím“. V našem průzkumu téměř 80 % respondentů, kteří v současné době s někým žijí ve společné domácnosti, uvedlo, že spory kvůli nepořádku či chaosu jsou zdrojem napětí, a každý dvanáctý respondent označil napětí plynoucí z nepořádku za jeden z faktorů, které přispěly k rozvodu, rozluce či rozpadu vztahu. Průzkum rovněž odhalil určité zajímavé rozdíly, pokud jde o to, jak muži a ženy, kteří spolu žijí, vnímají svou vlastní nepořádnost a chaotičnost a jak vnímají tytéž vlastnosti u svého partnera. V kostce řečeno, muži obvykle považují sebe sama i své partnerky za stejně pořádné, zatímco ženy mají sklon považovat se za pořádnější a méně chaotické, než jsou muži, s nimiž žijí. Zajímavé je také to, že ženy hodnotí sebe i své partnery, pokud jde o pořádek, přísněji než muži.

Nepořádek může ovlivnit též „mocenskou rovnováhu“ v rámci vztahu. Jestliže někdo udržuje domácnost nebo kancelář ve stavu určitého nepořádku, v němž se sám dobře orientuje, bývá mu jeho partner vydán na milost a nemilost, pokud jde o hledání a nachá-

zení určitých věcí. Jestliže člověk, kterému nepořádek nevadí, žije s někým, kdo nepořádek obtížně snáší, pak může svého partnera po duševní stránce velmi snadno vykolejit. (Lidé, kteří mají tendenci nechtěně šlapat na neuklizené věci a způsobovat si tak zranění, by měli se svými partnery raději vycházet v dobrém.) Nepřátele nepořádku však občas nebývá snadné uspokojit. Jeden muž překvapil svou manželku, která má panickou hrůzu z choroboplodných zárodků tím, že důkladně vyčistil koupelnu. Mimo jiné při tom důkladně vyleštil vrchní část nádržky u záchodu, na níž byly položeny různé toaletní potřeby. Když žena uviděla čistý povrch nádržky, vyděsilo ji to. Okamžitě a zcela správně jí došlo, že manžel, aby mohl vršek nádržky vyčistit, musel všechny toaletní potřeby umístit do krátkodobého, ale odporného kontaktu s vysoce kontaminovanou podlahou koupelny.

Kompromis je zjevně způsob, jakým mohou páry řešit své problémy v oblasti pořádku a nepořádku. Osoba, které nepořádek nevadí, by se měla snažit být o něco pořádnější, a ten, kdo je nepřitelem nepořádku, by se měl umět zhluboka nadechnout, když se tu a tam nějaký nepořádek objeví. Uplatnit je však možné ještě dvě další strategie:

- *Navzájem se doplňující nepořádek*

Tato strategie má obvykle podobu typu „já se budu snažit udržovat pod kontrolou jeden druh nepořádku a ty se budeš snažit udržovat pod kontrolou jiný druh nepořádku“ a nejvíce se hodí v situacích, kdy každý z partnerů je citlivý na jiný druh nepořádku. Několik typických příkladů: jeden nemůže v domácnosti vystát prach či špínu, druhý neuklizené či rozházené věci; někdo nesnáší nepořádek na psacím stole, jiný chaos při zakládání písemností; někdo potřebuje mít dům uklizený před odchodem do práce, jiný předtím, než jde spát. V tomto kompromisu je implicitně přítomna ochota tolerovat do jisté míry necitlivost toho druhého vůči svým vlastním potřebám v oblasti pořádku. Osoba citlivá na špínu tak bere na vědomí, že její partner či partnerka jí občas nevědomky (nikoli z nedostatku úcty k její práci) pošlape právě umytou podlahu.

• *Demilitarizovaná zóna v oblasti nepořádku*

Tato strategie definuje hranice mezi oblastmi, které se co do pořádku či nepořádku řídí preferencemi jednoho z partnerů, oblastmi, které podléhají preferencím druhého z partnerů, a oblastmi, nad nimiž co do pořádku a nepořádku nevládne žádný z dvojice. Je nanejvýš užitečné, když jeden nebo oba partneři mají určitý prostor, kde v oblasti pořádku či nepořádku nemusí dělat kompromisy. Jeden si tak může ve své pracovně užívat báječného nepořádku, zatímco druhý, který nepořádek nesnáší, může mít perfektní pořádek a čistotu v obýváku. Kuchyň pak bude prostorem, kde musí oba ze svých představ o pořádku a nepořádku trochu slevit.

A na závěr několik slov na téma boj s nepořádkem a děti. Již jsme uvedli příklad hádky mezi rodičem a dítětem kvůli nepořádku, která nakonec vedla k násilné smrti. A kdo dokáže vyčíslit, v kolika případech vedly takové střety pouze ke zranění, o emocionálních traumatech nemluvě? V průzkumu, jenž se týkal rodičů dětí ve věku mezi 6 a 12 lety, téměř 90 % respondentů uvedlo, že „je trápí nepořádek v pokojích jejich dětí“, a 34 % prohlásilo, že „nepořádnost“ dětí je „častým zdrojem hádek mezi rodiči a potomky“. Několik rad od odborníků na udržování pořádku: každý večer při uklízení spusťte časomíru, aby děti měly představu o tom, kolik času musí strávit uklízením svých pokojů; hračky, které najdete na podlaze poté, co děti ulehly, jim zabavte a vraťte teprve tehdy, až si jejich vrácení zaslouží vykonáním nějakých prací v domácnosti; děti, které nechtějí věnovat čas úklidu, donuťte, aby tutéž dobu strávily na hanbě. A nezapomínejte na to, že dospívající, kteří odcházejí na vysokou školu, mají tendenci mít ve svých pokojích neuvěřitelně velký nepořádek a přímo si v něm libovat, přičemž ale toto období může klidně patřit k nejproduktivnějším obdobím celého jejich života.